

המועצה המתאמת של ארגוני הסגל האקדמי באוניברסיטאות

The Coordinating Council of the Faculty Associations

Prof. Zvi HaCohen, Chairman

פרופ' צבי הכהן, יו"ר

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

האוניברסיטה העברית
בירושלים

מכון ויצמן למדע

אוניברסיטת תל-אביב

אוניברסיטת בראיילן

אוניברסיטת חיפה

אוניברסיטת
בן-גוריון בנגב

7 בנובמבר 2005

ט"ז חשוון, תשס"ז

רפורמה בהשכלה הגבוהה?

עמיתי חברי הסגל האקדמי, בעקבות השביתה הממושכת של הסגל האקדמי ב-1994, הקים אגף התקציבים באוצר ועדה לחקור את סיבת ה"כשלון". מסקנתם הייתה כי יש לשבור את כוחם הארגוני של חברי הסגל האקדמי. בשלב ראשון הוקמה ועדת מלץ אשר עיקרה את הסנאט והגופים האקדמיים מכוחם. כזכור, אילצה הממשלה את האוניברסיטאות לקבל את המלצות הועדה, תחת איום לקיצוץ מסיבי בתקציב.

בשלב הבא, קיצץ האוצר בתקציב האוניברסיטאות סכום מצטבר של 1.1 מיליארד ₪. במו"מ עם ות"ת הוסכם להחזיר חלק מן הגזילה. בתמורה, דרש האוצר כי חברי סגל חדשים יעברו לשכר דיפרנציאלי, בחוזים אישיים, ללא קביעות. כמו כן, נדרשו תיקונים בתוספת הקריטריונים כך שאחוז הזכאות ירד מכ-90% ל-70%. במקביל הוסכם ביניהם על שכ"ל דיפרנציאלי לסטודנטים. שינויים אלו הוכנסו כפרק בחוק ההסדרים. בהתערבות שרת החינוך, הוסכם למתן את ההחלטה ולהקים ועדה שנושאים אלו יהוו את המנדט שלה. משנדע לנו על החלטה זו, מחינו נמרצות ובאמצעות לחץ על שרים וחברי כנסת, הוצא הפרק מחוק ההסדרים, אולם הוחלט להקים את הועדה כהחלטת ממשלה שלא במסגרת החוק. הועדה אמורה להגיש את מסקנותיה עד סוף ינואר 2007. על אף ההבטחות לשיתוף הסגל בוועדה, הוא אינו מיוצג בוועדה.

מי שמאמין שאגף תקציבים באוצר מעוניין במצוינות אקדמית עד כדי כך שרצונו לעגן זאת בחקיקה, מאמין בודאי גם כי לזאב עיניים גדולות כדי שיוכל לראות טוב יותר את כיפה אדומה. אגף התקציבים אינו מעוניין ברפורמה אמיתית אלא בשבירת כוחו הארגוני של הסגל. בסופו של דבר, אם יצלח, יביא הדבר לשחיקה בשכר הסגל כולו, כולל המצטיינים. מאז שהעיתונאים פותו לוותר על הסכם שכר ולקבל הסכמים אישיים, נשחק השכר של רובם באופן משמעותי.

חוק המועצה להשכלה גבוהה שהקנה למוסדות האקדמיים עצמאות בניהול ענייניהם, מופר בראש חוצות. אגף התקציבים פותח את ברזי התקציב רק כאשר דרישותיו מתמלאות. יו"ר ות"ת נאלץ לעשות פשרות רקובות על מנת לקבל עוד כמה פירורים לעוגת התקציב הצמוקה ונשיאי האוניברסיטאות נאנסים להסכים פן יבולע למוסדותיהם. מרבית המהלכים נעשו בהסתר וללא ידוע המועצה המתאמת. כך הדבר באשר לחוק ההסדרים וכך באשר לוועדה. הדעת נותנת כי מי שכוונותיו טובות, אין לו צורך בהסתרת העובדות או במסירת אינפורמציה לא מדויקת או אף שקרית.

כלכלת ישראל של שנות ה-50 התבססה בעיקר על חקלאות. ישראל של היום היא מעצמת היי-טק המייצאת מוצרי אלקטרוניקה, תרופות, וכימיקלים לכל רחבי תבל. הגורם המבדיל בין ישראל לבין מדינות רבות אחרות החולמות על הישגים מעין אלו היא איכותו של כוח האדם המדעי בישראל והידע שפותח במוסדות האקדמיים. רמת האוניברסיטאות בישראל היא מן הגבוהות בעולם. בחישוב של מספר האוניברסיטאות ברשימת המאתיים המובילות, יחסית לגודל האוכלוסייה, בישראל 0.43 אוניברסיטאות מובילות למיליון תושבים לעומת 0.16 בארה"ב ואף פחות מזה בבריטניה וביפן. הטענה כאילו דרושה רפורמה בהשכלה הגבוהה אין לה על מה לסמוך.

המועצה המתאמת של ארגוני הסגל האקדמי באוניברסיטאות

The Coordinating Council of the Faculty Associations

Prof. Zvi HaCohen, Chairman

פרופ' צבי הכהן, יו"ר

המועצה המתאמת וארגוני הסגל האקדמי הבכיר מתנגדים נחרצות לחוזים אישיים, לביטול קביעות ולהנהגת שכר דיפרנציאלי. לא נסכים לשום רפורמה בכפיה. לפרקליטים, משרד הביטחון וחברת חשמל הוצעה רפורמה במו"מ ואילו על הסגל האקדמי מנסים לכפות רפורמה חד צדדית.

חוזים אישיים

חוזים אישיים, מטרתם העיקרית, מבחינת האוצר, שבירת הגב הארגוני של חברי הסגל האקדמי, כחלק מהאידיאולוגיה הכללית המתנגדת לעבודה מאורגנת. הנהגת חוזים אישיים תמנע את האפשרות למו"מ קולקטיבי וחתירת הסכמים קיבוציים. בכל מקרה שלחבר הסגל לא תהיה אלטרנטיבה חיצונית, הוא לא יוכל לנהל מו"מ אפקטיבי ושכרו בהכרח ישחק. הצעות האוצר לא יגדילו את האטרקטיביות של ההצטרפות לאוניברסיטאות בישראל אלא להיפך. בארה"ב קיום החוזים האישיים מאוזן על ידי האפשרות של חברי הסגל לעזוב את המוסד בכל עת ולעבור למוסד אחר. בישראל המוביליות האקדמית כמעט ואינה קיימת ובכל שנה עוברים חברי סגל בודדים בלבד ממוסד למוסד. לעומת זאת, הציעה המועצה המתאמת מספר הצעות שיאפשרו הגדלת התחרותיות בקליטת חברי סגל צעירים וזאת בלי לפגוע במבנה והסכמי השכר. קיימות אפשרויות רבות למשיכת כוכבים כגון: עזרה בדיוור, מעבדה משוכללת, מענקי איזון, פרסי הצטיינות ועוד.

קביעות

גם בארה"ב ניתנת קביעות ברוב האוניברסיטאות המובילות. ביטול הקביעות יביא למשטר של פחד וחשבון באוניברסיטאות ויפגע אנושות בחופש האקדמי. בנוסף, ההצעה חסרת שחר גם מבחינת האטרקטיביות שלה. חוזה אישי עשוי לשפר אמנם את שכרו של חבר הסגל לשנים אחדות, אולם לאחר 10-15 שנה עלול החוקר למצוא עצמו ברחוב. למעשה, במקום למשוך כוכבים, ההצעה תביא לבריחת מוחות מוגברת, שכן אם לא מובטח בטחון תעסוקתי, עדיף להישאר בחו"ל, שם האופציות רבות יותר ולמרות עליית השכר המובטחת, גם השכר בחו"ל יהיה עדיין גבוה יותר משמעותית. למעשה יקלטו בעיקר חברי סגל שלא יהיו מספיק אטרקטיביים ותחרותיים. גם מי שיבוא, יחפש במקביל אלטרנטיבות בטוחות יותר וינטוש את המערכת לכשיוכל. המחקר המדעי ימשיך להתדרדר ובסופו של דבר גם מעמדה הכלכלי של ישראל. ועדת החקירה שתוקם אז, תוכל למצוא את הגורמים לכישלון, אולם את שנהרס במשך עשור, לא ניתן יהיה לשקם במשך דורות.

שכר דיפרנציאלי

נטען כי על מנת לשמור על התחרותיות במקצועות מסוימים יש צורך בשכר דיפרנציאלי. גם הצעה זו טומנת בחובה סכנה. קודם כל מאחר ומדובר במשחק סכום אפס, תוספות שינתנו לדיסציפלינות מסוימות ימומנו בחלקן על ידי שחיקת השכר של האחרים. שנית, התופעה תזלוג בהכרח לדיסציפלינות נוספות ותביא ליצירת מעמדות באקדמיה. עדיף לכן, להתמודד עם הבעיה מחוץ למסגרת השכר. כמו כן, שקר הדבר כי אין דיפרנציאציה בשכר הסגל. זו אחת המערכות הבודדות שבה העלאה בדרגה נעשית על בסיס של MERIT בלבד. כמו כן בגלל התוספות הדיפרנציאליות, מחקר ותפקיד, הפער בין המינימום למכסימום בשכר הסגל הוא גבוה ביותר.

המועצה המתאמת של ארגוני הסגל האקדמי באוניברסיטאות

The Coordinating Council of the Faculty Associations

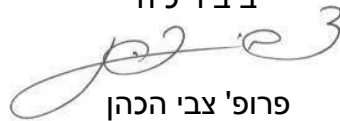
Prof. Zvi HaCohen, Chairman

פרופ' צבי הכהן, יו"ר

בניגוד לאוצר, לסגל האקדמי באמת חשובים שימור וקידום המצוינות באוניברסיטאות. המועצה המתאמת של ארגוני הסגל האקדמי הבכיר הציעה מיוזמתה ביוני שנה זו, סידרה של הצעות שיגרמו לתגמול מועדף של חברי סגל בעלי תרומה גבוהה יותר למוסד ולמחקר המדעי. המועצה המתאמת תקדם בברכה דיון פתוח ללא תנאים מוקדמים שמטרתו עידוד המצוינות בסגל האקדמי.

המועצה המתאמת רואה בחומרה את הניסיונות לקעקע את מבנה השכר של הסגל האקדמי אשר מטרתן הברורה היא שבירת כושר המו"מ של הסגל. המועצה המתאמת תאבק לכן בכל הכלים העומדים לרשות ארגוני הסגל האקדמי על מנת למנוע שינויים חד צדדיים בשכר הסגל.

ב ב ר כ ה

פרופ' צבי הכהן

יו"ר המועצה המתאמת